

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

18668

371.14

p-24

1925

45-ԱՄԵԱՅ ՅՈՐԵԼԵԱՆ

ՍԵՐՈՎԲԷ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆԻ

1880-1925

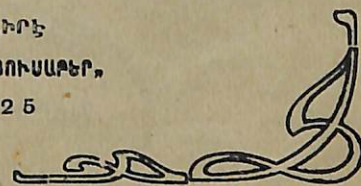
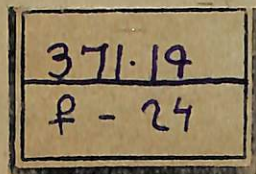
(ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆ ԳԻԾԵՐ)

ԳԱՋԻՐԷ

ՅՊԱՐԱՆ «ՅՈՒՍԱՐԵՐ»

1925

2001

2010

371.19.

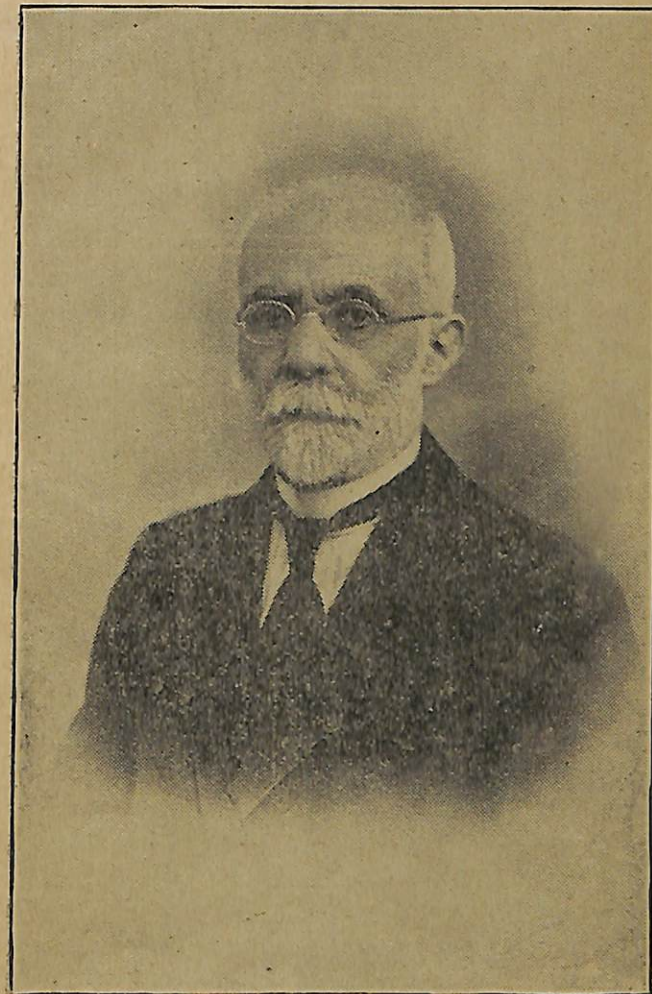
Р-24

32970-ч. 4.

16222-58

8084

ՍԵՐՈՎԻՆ ԴԵՏՐՈՍԵԱՆ

ՍԵՐՈՎԻԷ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

(ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆ ԳԻԾԵՐ)

I Կրթական գործունեություն

Այս տարի կը լրանայ Պ. Ս. Պետրոսեանի կրթական գործունեութեան 45 ամեակը: Մօտ կէս դար տեւող այս պատկառելի գործունեութիւնը արժանի է խոր յարգանքի և հանրային գնահատութեան: Այս նկատմամբ է, որ Ազգքսանդրիոյ Ազգային Իշխանութիւնը որոշեց իր հովանաւորութեամբ տօնել վաստակաւոր ուսուցչին 45 ամեայ յորելեանը 1926 թուի Մարտի 21ին:

Այսպիսի ձեռնարկ մը կոչուած է յոստադրելու կրթական մշակներու այն դասակարգը, որ, բարոյական միախառնութեան մը յոյսով, երբեմն նոյնիսկ առանց այդ յոյսին, իր ամբողջ կեանքն ի սպաս դրած է ազգային մշակութիւնի անմիջական ասպարէզին:

Պ. Պետրոսեանի գործունեութիւնը կը սկսի այն հեռաւոր շրջանէն, ուր հայ ուսուցչին կեանքը ճշմարիտ մարտիրոսութիւն մըն էր որքան բարոյական, նոյնքան և աւելի նիւթական տեսակէտով: Ասիկա կրկնապէս յարգելի կը դարձնէ այն ամօրը և անխախտ հաւատքը, որ շատերը կապեց գաստիարակութեան բարձր կոչումին, հակառակ ասպարէզին բոլոր զրկանքներուն:

Սերովբէ Պետրոսեան ծնած է Շապին Գարահիսարի մէջ 1859 թուի Նոյեմբերին, Եօթր տարեկանին սկսած է յաճախել ծննդավայրին Մուշեղեան ազգային Մայր Վարժարանը և, աւարտելով անոր եօթնամեայ չրջանը, անցած է Ուսումնարանի բաժինը, ուր շարունակած է ուսանիլ և ուսուցանել միաժամանակ, իրրեւ օգնական-ուսուցիչ։ Անկէ յետոյ, 45 տարի անընդհատ, պաշտօնավարած է հայրենիքին և զանազան ուրիշ վայրերու մէջ, միշտ գնահատուելով իրրեւ ջանասէր և բարեսիրտ պաշտօնեայ։

Գանուխէն զգալով իրեն տրուած ուսման անբաւականութիւնը, վճռապէս նուիրուած է ինքնազարգացման և, շնորհիւ իր յամառ ու յարատեւ աշխատանքին, կրցած է տիրանալ հին և նոր հայերէնի, թուրքերէն լեզուի, ազգ. պատմութեան և ուսողութեան՝ իր յարակից ճիւղերով։ Իր ինքնազարգացման նպատած են, ամենալայն չափով, կիրասունի Ազգային Լուսաւորչեան վարժարանի հարուստ մատենադարանը և կարող տեսուչներու ներկայութիւնն ու պաշտօնակցութիւնը։ Տարեկան արձակուրդները, յատկապէ՛ս, ուսումնասիրութեան և ինքնամշակման լաւագոյն աւիթներ ստեղծած են իրեն։

Միշտ հետամուտ եղած է քալելու ժամանակի պահանջներուն հետ և անհաղորդ չի մնալու մանկավարժական նոր ուղղութեանց և մեթոտներու, զորս ջանացած է կիրարկել իր գասախօսութիւններու ընթացքին։ Ուսուցչական ասպարէզին մէջ իր առաջին յաջողութիւնը կը պարտի, ինչպէս ինքն իսկ հաւատած է յաճախ, այն հանգամանքին, որ ստիպուած ըլլալով այս կամ այն առարկան դասախօսել, իրեն սկզբունք ընտրած է նախ ի՛նքը ուսանիլ զայն առանձին խնամքով և ապա միայն ուսուցանել։ Այսպէսով կըր-

ցած է ձեռք բերել փորձառութիւն, իւրայատուկ մեթոտ և ինքնազարգացման անհրաժեշտ տարրեր։

Իր առաջին յաջողութիւններէն քաջալերուած՝ սրտովին փարած է իր գործին, առանց երբեք իրեն նպատակ ունենալու նիւթական շահր։ Առիթներ ներկայացած են իրեն աւելի նպաստաւոր պայմաններով մտնելու առեւտրական կեանքի մէջ. բայց կրթական գործին սէրը միշտ աւելի զօրաւոր ու աւելի ներշնչող եղած է և, հակառակ շատ մը զրկանքներու և տառապանքի, համբերութեամբ և հաւատքով տարած է իր ասպարէզին դառնութիւնները։

1893 ի դպրոցական արձակուրդին Պոլիս մեկնած և անձամբ քննութիւն տալով Ուսուցչ. Ընտրելեաց Քննիչ Յանձնաժողովին աջեւ, ստացած է ուսուցչական վկայական։ Ասիկա քաջալերութիւն մը եղած է իրեն համար աւելի եւս հաստատուն մնալու իր ասպարէզին մէջ և շնորհիւ փարելու անոր։

1895 ի աշնան տնօրէն-ուսուցչի պաշտօնով կը փոխադրուի ծննդավայրը՝ Շապին Գարահիսար. նշանաւոր, բայց աղետալի՝ թուական, ուր տեղի ունեցան հայկական ընդհանուր ջարդերը, որոնցմէ անմասն չմնաց նաեւ Գարահիսարը։ Հոն, թէեւ քաղաքական փոթորիկներով յաճախ վրդովուած, բայց ութամեայ արդիւնաւէտ պաշտօնավարութիւն մը ունեցած (1895—1903) և հասցուցած է աշակերտներ, որոնցմէ մէկ քանինքը Արմաշի Դպրեվանքին մէջ ուսած և փայլուն կերպով աւարտած են անոր շրջանը։ Անոնցմէ ոմանք, ետքէն, բաւական կարեւոր դիրքեր գրաւած են այլեւայլ ասպարէզներու մէջ, Յիշենք միայն Շաւարշ և Գեղամ վարդապետները, — երկուքն ալ նահատակուած՝ ընդհանուր պատերազմի ընթացքին, — նաեւ Տօքթ. Շահնազար Որբունի, Մ. Օզան-

եան, Գազիկ Օզանեան և ըն. . . Աւելորդ չէ արձանագրել ահա կորուստը. զոր ունեցած է յարգելի յորեւեարը յանձին իր զաւկին՝ Գեղամ Պետրոսեանի, որ իր մօրեղբոր՝ ողբացեալ Շաւարշ վարդապետի հետ զոհ գացած է թուրք արիւնախանձ բարբարոսութեան:

Պրուսայի մէջ մէկ տարի, իսկ անոր ենթակայ Մեծ Նոր Գիւղի Արարատեան վարժարանին մէջ չորս տարի (1904—1908) պաշտօնավարելէ յետոյ, փոխադրուած է Պանտրմայի ազգ. երկսեռ վարժարանը՝ տնօրէնութեան պաշտօնով: Այնտեղ եւս քառամեայ արգիւնաւոր շրջան մը բոլորելէ վերջ. 1912 ին՝ հրաժարելով իր տնօրէնի պաշտօնէն՝ Պոլիս մեկնած է, վերջնականապէս հոն հաստատուելու գիտումով: Այդ միջոցին կեդր. Ուսումնական Խորհուրդէն ստացած է դաստիարակ-ուսուցչի վկայական: Պոլիս գիմուսներ կատարած պահուն, երկրորդ անգամ կը վերակոչուի Մեծ Նոր Գիւղի Արարատեան ազգային վարժարանի տնօրէնութեան պաշտօնին: Երկամեայ կարճ, բայց բեղմնաւոր պաշտօնավարութենէ մը ետք, համաշխարհային պատերազմին սկիզբը (6 Օգոստ. 1914) Մեծ Նոր Գիւղէն ընտանեօք կը փոխադրուի Ադեքսանդրիա, ուր հրաւիրուած էր իբրեւ փոխ. տեսուչ և ուսուցիչ պաշտօնավարելու Պողոսեան ազգային երկսեռ վարժարանին մէջ: Տասնմէկ տարի անընդհատ ծառայած է այդ հաստատութեան մէջ, փոխն ի փոխ վարելով փոխ. տնօրէնի և տնօրէնի պատասխանատու պաշտօնները:

Ու մինչեւ այսօր, հակառակ իր յառաջացեալ տարիքին, օրինակելի նուիրումով կը շարունակէ դաստիարակ ուսուցչի ծանր պաշտօնը՝ նոյն հաստատութեան մէջ, ըլլալով ամէնքէն սիրուած ու յարգուած զէմք մը, խորապէս գիտակից իր պարտականութեան ու կոչումին:

II Հասարակական գործունեութիւն

Ուսուցիչը, հայ իրականութեան մէջ, առաւելապէս հանրային գործիչ է: Ըմբռնումի այս ձեւը անպայման իրաւունք կուտայ մեզի հաստատուելու, որ Պ. Պետրոսեանի կեանքը եղած է բեղուն և արդիւնաւոր գործունէութեան երկար շրջան մը:

Շապին Գարահիսարի մէջ, Հնչակեան գործիչ Արամ Ալըգպաշեանի օրով, գրեթէ վեց տարի շարունակ աշխատանքի լայն բաժին մը տարած է կուսակցութեան վարչական կազմին մէջ. Նոյն քաղաքի Գաւառական Երեսփոխանական Ժողովին անդամ ընտրուած և երկու տարի վարած է Ատենադպրութեան պաշտօնը: Զանազան տեղեր, ինչպէս նաեւ Ադեքսանդրիոյ մէջ, մասնակցած է կրթական ժողովներու, մասնա-ժողովներու և ուսուցչական ընտրելիներու քննիչ յանձնաժողովի աշխատանքներուն: Անդամակցած է, ի միջի այլոց, նաեւ այն յանձնախումբին, որուն պաշտօն յանձնուած էր տեղւոյս Քաղաքական Ժողովին կողմէ, 1923 ի աշնան, մշակելու կրթական ծրագիր մը՝ յատկապէս Պողոսեան ազգային վարժարանին համար:

Յաճախ հրաւիրուած է բանախօսելու այլեւայլ առիթներով, կարգալու դասախօսութիւններ և տալու զեկուցումներ՝ զրական-մանկավարժական նիւթերու շուրջ:

Իր նախաձեռնութեամբ կազմուած է, այս քաղաքին մէջ, «Շրջանաւարտուհիներու Միութիւն» մը, որ նիւթապէս կ'օժանդակէ Պողոսեան վարժարանի ձրիավարժ աշակերտներուն, հայթայթելով անոնց գիրք ու գրենական պիտոյքներ:

III Գրական գործունեություն

Ընտանեկան հոգեր, մանաւանդ ուսուցչական և տեսչական բազմատեսակ զբաղումներ թոյլ տուած չեն յարգելի յորելեարին արտադրելու գրական ծրագրուած գործեր: Պոլսոյ մէջ հրատարակած է «Այբենարան—Ընթերցարան» մը՝ Մանկապարտէզի համար. դժբախտաբար փճացած է անոր ամբողջ մթերքը, մօտ 2000 օրինակ, ընդհանուր պատերազմի ընթացքին:

Աղեքսանդրիոյ մէջ, 1914—1918 չրջաններուն, վարժարանի Հոգաբարձութեան թելադրութեամբ պատրաստած և հրատարակութեան տուած է «Նոր Պարտէզ» անունով դասագիրք մը, իբրեւ երկրորդ մասը նախապէս Պոլիս տպագրուած «Այբենարան—Ընթերցարան»ին:

Վարդանանց տօնին առիթով, 1919 ին, Աղեքսանդրիոյ մէջ լոյս ընծայած է պատմական ուսումնասիրութիւն մը՝ «Աւարայրի Դիւցազներ» խորագրին տակ:

Ձեռնարկած է նաեւ երեք նոր աշխատութիւններու, որոնց ձեռագիր օրինակները աւարտելու մօտ են արդէն:—

1. — Մանկավարժական Այբենարան—Ընթերցարան:

2. — Տասնամեակ մը (1914—1924), Պօղոսեան ազգային վարժարանի կեանքէն:

3. — Ընդարձակ ինքնակենսագրութիւն:

Ասոնցմէ զատ ունի զանազան նիւթերու վրայ գրուած ձեռագիր աշխատութիւններ, զպրոցական ճառեր և տրամախօսութիւններ:

Պ. Պետրոսեանի երկարատեւ գործունէութեան մէջ ամէնէն աւելի նշանակելին այն զօրեղ գիտակցութիւնն է, որ ունեցած է ան իր կոչման մասին և այն սրտագին նուիրումը, զոր ցոյց տուած է իր պարտականութեան հանդէպ:

Մենք կը կարծենք, որ այդ գիտակցութիւնն ու նուիրումը արժանի են յատուկ գնահատութեան, մանաւանդ երբ 45 տարի շարունակ երեւցած են միեւնոյն անձին մէջ: Յորելեարի այդ թանկագին յատկութիւններն են, որ ձեռնարկած ենք տօնախմբելու և այդ գնահատանքի տօնին է. որ կը հրաւիրենք մասնակցել հայ մշակոյթի բարեկամները:

504.

247

2013

ՀՀ Ազգային գրադարան

8 998 01

NL0052785

